

טרוויה

1. לפני התנתו גלה זלמן כי הוא ילד מאמץ, הוא חפש וחיפש - עד שמצא מי הם הוריו האמתיים. האם זלמן פטור מלכבד אותם - כי לא גדלו אותו כל השנים?

- זלמן מחוייב לכבד אותם, ולא משנה אם גדלו אותו.
- זלמן פטור, כי לא הם חינוכו אותו.
- תלוי אם יש לזלמן קשר טוב איתם.
- אם הם עשירים וגרים בוילה יפה - מומלץ לכבד אותם.

2. יעקב הוא בחור ישיבה חשוב. הגבאי ביישיבה רוצה לקרוא לו לעליה לתורה, אכל הגבאי אינו יודע את שם אביו. האם מתר ליעקב לומר את השם של אבא במקרה כזה?

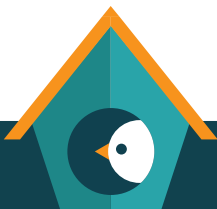
- אם אבא של יעקב קנה לו כובע חדש לפסח - אסור משום הכרת הטוב.
- מותר לומר 'יעקב בן רבי פלוני' - עם כינוי כבוד.
- כאשר מדובר בדבר מצווה כמו עליה לתורה - אין חולקים כבוד לאבא, ומותר בלי שום כינוי כבוד.
- בקול - יאמר עם כינוי כבוד, בשקט - יכול לומר את שם אביו סתם.

3. אבא של שפרה נקראת 'הדסה'. האם מתר לשפרה לספר שבקרה אתמול חולים בבית החולים 'הדסה' - או שיש בזה חסר כבוד?

- אסור לשפרה לספר על כך, כי זה ביזיון לאימה.
- מותר, כי כולם מבינים שהיא מדברת על בית החולים.
- שפרה צריכה לבקש רשות מאימה.
- מותר לספר רק לחברות קרובות.

4. כשאתה נצרך לומר את שם אבך, האם על פי הלכה אתה מחייב לומר 'אבי מורי רבי פלוני'?

- ראוי לומר כך, אבל אם לא אמר - אין בזה איסור.
- רק בפני אביו חייבים להגיד 'אבי מורי'.
- לחברים של אבא שמכירים אותו בשמו - אינו מחוייב לומר 'אבי מורי', אבל לחברים בגילו - מחוייב לומר כך.
- אין שום עניין להגיד כך, רק בברכת המזון 'הרחמן הוא יברך את אבי מורי'.

5. אבא של חזקיהו קנה מקום לימים הנוראים בבית הכנסת. באמצע התפלה הוא בקש מבנו שישב על מקומו כי הולך לפתיחת הארון. חזקיהו הלך לשאל את רב בית הכנסת האם מתר לו לשבת על מקום אביו. מה השיב לו הרב?

- סיפר לו בשם החפץ חיים שאמר על כך 'איני יודע אם מותר'.
- הרב פסק: ודאי שמותר! כי אבא אמר בפירוש שזה בסדר!
- הרב אמר לחזקיהו שבשום אופן אסור, כי אב אינו יכול למחול על כבודו.
- הרב אמר: מותר לשבת עד חצי שעה.

6. המתמידים של זאב מתקנים בעזרת הנשים. האם מתר לזאב לשבת על מקום שרשום עליו השם של אמו?

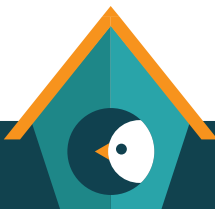
- למה לא? אמא ודאי תשמח שלומדים תורה על המקום שלה!
- התורה אוסרת לעשות כך.
- אם אמא מגיעה כל שבת - אסור, ואם מגיעה רק בזמנים מיוחדים - מותר.
- בדיעבד מותר, שהרי לא ניכר שיושב על מקום אימו - כי הילדים סביבו לא יודעים שזה מקומה!

7. יצחק שם לב שיש כפה אנשים הרוצים לתפס את המקום הקבוע של אבא. מה יעשה?

- אסור לו לשבת על המקום - ולכן עדיף שלא יתקרב למקום.
- יניח כובע או מעיל על הכיסא.
- יצחק מחויב לשבת כדי להציל את כבוד אביו.
- יושיב את אחיו הקטן - מתחת לגיל חינוך.

8. מתר לשבת או לשכב על מטה של אבא?

- מותר רק בשעות היום.
- מותר, כי מיטה זה לא כיסא.
- לא משנה כיסא או מיטה או כורסה. אסור!
- נחלקו הפוסקים, ונראה שהמנהג להקל.

9. אבא של יוסי קנה שלחן חדש ורחב. האם בסעודת השבת מתר ליוסי להתישב ליד אבא - או שאסור לשבת בראש השלחן?

- אם יוסי הוא ביישן - מותר.
- אסור ליוסי לשבת בראש השולחן בשום אופן.
- מותר ליוסי לשבת בראש השולחן.
- אם מרגיש חשוב - אסור, אבל אם זוכר שאבא הוא כמו מלך בשבילו - מותר.

10. באמצע שיחה טלפונית עם חבר רואה חיימקה שאביו מתקשר. האם יעבר לשיחה עם אביו - או עדיף לסיים את השיחה כי זה יכול חלילה לפגוע בחבר?

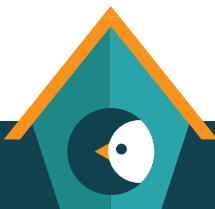
- החבר עלול להיעלב, ולכן יסיים מהר ואז יתקשר שוב לאבא.
- אם אבא של חיימקה אינו מקפיד על כך - מותר לו לסיים לשוחח עם החבר.
- אין זה מכובד לדחות את אביו - וחייב לעבור שיחה!
- נחלקו אחרוני הפוסקים בזה.

11. יחיאל מקים את ההלכה ונעמד בכל פעם שאביו נכנס הביתה. האם מתר ליחיאל להשען על כסא או סלם כשהוא נעמד?

- חייבים לעמוד זקוף, ולכן אסור.
- מותר!
- רק אם יחיאל לא מרגיש טוב חלילה.
- בדורנו לא חייבים לקום בפני אבא.

12. אתה אוהב מאד לשמע את קו הספורים. יום אחד באמצע ההאזנה הורף נכנסו הביתה, האם אתה מחיב לקום מהכסא - או שהם לא יבינו שזה לכבודם ולכן אין צורך?

- לא משנה אם הם יודעים או לא. אני מחויב לעמוד לכבודם.
- צריך לנתק את השיחה ולרוץ לקראתם.
- ראוי לקום - כדי להתרגל לכבודם.
- הם ממילא לא יבינו שזה לכבודם, ולכן אין צורך.

13. אָבאָ שָׁל שְׁמוּלֵי לומד עד שְׁעוֹת הַלַּיְלָה הַמְאַחֲרוֹת בְּבֵית לַיְלָה אֶחָד, כשעבר שְׁמוּלֵי בְּסֵלוֹן, רָאָה שֶׁאָבאָ נִרְדָּם עַל הַסֵּפֶר – דִּבֶּר לְאָסוֹר מְשׁוּם כְּבוֹד הַסֵּפֶרִים. הָאֵם יַעִיר שְׁמוּלֵי אֶת אָבִיו?

- יזמזם בשקט עד שאבא יתעורר.
- אין ספק שאבא ישמח אם שמולי יעירו - ולכן מותר.
- ימשוך את הספר ויסגור אותו.
- אסור לשמולי להעיר את אביו, כי כיבוד אב הוא מן התורה - וכבוד הספרים הוא רק דין דרבנן.

14. הוֹרְיוֹ שָׁל ר' שְׁלמה מְטָרִיחִים אוֹתוֹ מְאֹד. כָּל יוֹם הֵם מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ בְּקִשׁוֹת שׁוֹנוֹת. הָאֵם מְתָר לר' שְׁלמה לַעֲבֹר לְגוֹר בְּעִיר אַחֲרֵת כְּדִי שִׁיִּפְסִיקוּ הוֹרְיוֹ לְהַטְרִיחוֹ (יֵשׁ לְהַדְגִּישׁ כִּי הוֹרְיוֹ הֵם אֲנָשִׁים נוֹרְמָלִים לְחֵלּוּטִין)?

- מותר לעבור לעיר קרובה - ויבוא לבקדם לפעמים.
- בוודאי שאסור.
- אם הם מאוד מטריחים אותו - מותר.
- אם זה מפריע לפרנסה שלו - מותר.

15. ר' אַהֲרֹן מְקַבֵּל טֵלְפוֹן מֵאִמּוֹ בְּאֲמִצָּע סֵדֶר לַמּוֹד שָׁל 'תַּעֲנִית דְּבוּר'. הָאֵם מְחַיֵּב ר' אַהֲרֹן לַעֲנוֹת לְאִמּוֹ?

- תלמוד תורה כנגד כולם ולכן לא יענה באמצע ה'סדר' - וכפי שראינו שיעקוב אבינו ויתר על כיבוד הורים בשביל לימוד התורה.
- חייב לענות לאמו! - רק יבקש ממנה בכבוד לאחר שיסיימו לדבר - שבפעם הבאה תתקשר לאחר ה'סדר'.
- אם זה טלפון פתאומי מותר - אבל אם מתקשרת הרבה, אסור.
- על ר' אהרן לבקש אישור מראש הכולל.

16. אָמָא שָׁל צְדוֹק בְּקִשָּׁה מִמֶּנּוּ לְקַלֵּף שְׁלִשִׁים תַּפּוּחִים לְקוֹמְפוּט'. בְּאֲמִצָּע הָעֵבוֹדָה נִכְנָס אָבא וְהוֹרָה לְצְדוֹק לְרוּץ לַמַּכְלָת. מַה יַעֲשֶׂה צְדוֹק?

- יסיים לקלף את התפוחים ואז ירוץ בשמחה - כי אמא ביקשה לפני אבא.
- יפסיק הכול וירוך למכולת - כי כבוד אביו חשוב יותר (שהרי גם אמא של צדוק מחוייבת בכבוד אבא).
- אם זה מאוד דחוף לאמא - יסיים לקלף, אבל אם לא - שירוך מהר למכולת.
- לא משנה מה יעשה, כי בשניהם מקיים מצוות כיבוד ב ואם.

17. האם מתר לאבא לספר לילדים שנוסעים לשבת ל'סבתא רוחמה' כדי שיבינו שנוסעים אליה ולא לסבתא השנייה?

- בטח שמותר.
- מותר רק אם הילדים הם מתחת לגיל חינוך.
- מותר רק אם הילדים הם מתחת לגיל בר / בת מצווה.
- צריך לומר 'נוסעים לסבתא מירושלים' - ולא יזכיר את שמה - כי היא אמא שלו!

18. שימי הוא חתן ב'שבע ברכות'. הוא שואל: האם מתר לי לשבת על המקום של ה'שווער' (חמי)?

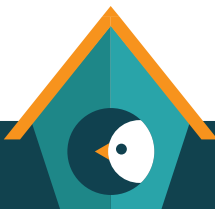
- אין הבדל בין אבא ל'שווער' (חותן), ובשניהם אסור.
- מותר לשימי לשבת על מקומו.
- מותר רק אם חותנו הוא אדם נוח לבריות.
- לאשכנזים מותר ולספרדים אסור.

19. צביקי למד בחידר שאסור לדבר כלום לאחר ברכת 'המפיל' בקריאת שמע - שעל המטה. האם מתר לו לענות לאביו ששואל אותו 'איך היה במסבת הסיום'?

- ברור שחייב - הרי זה מצווה דאורייתא.
- לא חייב לענות, ויכול לסמן שאוחז אחרי 'המפיל'.
- תלוי אם האבא יודע שאסור לדבר לאחר 'המפיל'.
- אם צביקי רואה שאביו שואל שוב ושוב - מותר.

20. "מאד חשוב שתגיע לבר המצוה של בן הדוד", הורה אבא לנתי, בחור הישיבה. האם נתי מחיב לבוא - אפילו אם הוא עסוק מאד?

- אם נתי לא מעוניין - הוא אינו מחויב להשתתף.
- נתי חייב לעזוב את ככל עיסוקיו ולבוא.
- מחויב לבוא רק לבני דודים ראשונים.
- אם הוא מכיר את בחור הבר מצווה - הוא מחויב לבוא.

21. אבא של הרשי אינו מרגיש טוב מאז ערב חנכה. הוא נח וישן במטה כמעט כל היום בחלשה. האם מתר להרשי להעיר אותו ולהזכיר לו להדליק נרות חנכה?

- הרשי חייב להעיר את אבא, כי זו מצווה חשובה.
- מחלוקת הפוסקים האם מותר להעיר את אבא - כי אולי אבא ישמח בזה.
- לכולי עלמא אסור להעיר אבא בשביל שום דבר.
- בנר חנוכה שהיא אור לעולם - חייבים להעיר (הלכה מיוחדת לנרות חנוכה).

22. נעם הוא בחור ביישיבה גדולה'. בחצות הלילה, לאחר למווד מתוק, נזכר שעדין לא דבר עם הוריו היום - כפי שנוהג. הוא מספק אם הוריו ישנים או עדין ערים. האם מתר לו לטלפן הביתה?

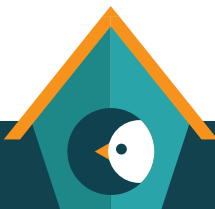
- יטלפן ויחכה שתי צלצולים, ואם לא עונים - ינתק מהר.
- עדיף שלא לקחת סיכון, ולכן לא יתקשר.
- מותר להתקשר, כי אולי הם ערים ומחכים לשיחת הטלפון שלו.
- יטלפן, כי אפילו אם הם ישנים - הם ישמחו לדבר איתו.

23. לוי נסע עם הדודים לטיול. באמצע סיור מרתק במפעל וופלים בצפון הארץ אבא מתקשרת לדודה ומבקשת לדבר עם לוי. האם לוי אמור לעצור בצד ולא להמשיך עד שיסיים את השיחה?

- אם אבא יכולה להרגיש שלוי לא מרוכז זה עלול לפגוע בה ולכן ברור שאסור - אלא אם מודיע מראש.
- מותר ללוי להמשיך בסיור המרתק - כי אבא וודאי מבינה שהוא עסוק.
- עדיף שיאמר לה "אין לי כוח לדבר עכשיו".
- הוופלים יותר מעניינים!

24. אבא של דוד עוסק בנקיון בנינים לפרנסתו. האם מתר לדוד, האחראי על ועד הבית בבנין שלו, להציע לאביו לנקות אצלם בתשלום?

- זו מלאכה שתבזה את אביו, ולכן אסור.
- מותר.
- מותר רק אם אבא של דוד דחוק מאוד לפרנסתו.
- עדיף שיסדר לאביו עבודה מכובדת אחרת - ולא יבוא לשאול אותנו שאלות הלכתיות שכאלה.

25. אלימלך מחליט להפתיע את הוריו היושבים בסלון, והוא מכניס אליהם בקבוק סודה קרה. האם קיים אלימלך מצוה אחת או שתי מצוות?

- אלימלך קיים רק מצווה אחת של 'כיבוד אב ואם'.
- אם הוא רוצה לזכות בשתי מצוות - עדיף שיכניס כוס נפרדת לאבא, יחכה שתי דקות - ואס יכניס גם לאימו.
- לכל השיטות קיים שתי מצוות.
- מחלוקת הראשונים.

26. מתי שמעו בני ישראל לראשונה על מצוות כבוד הורים?

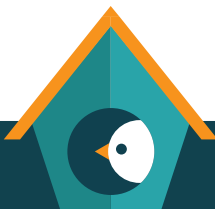
- במעמד הר סיני שמעו את מצוות 'כבד את אביך ואת אימך'.
- הם שמעו זאת ממשה רבינו במצרים.
- הם שמעו זאת במרה.
- כיבוד אב ואם היא מצווה דרבנן.

27. זכריה למד שיט שני חיובים: כבוד ההורים - ומורא מההורים. זכריה שואל: כמה מצוות קיים מתוך תרי"ג המצוות כשאני מכבד ונרא מהם? האם מדובר בשתי מצוות נפרדות - או במצוה אחת?

- מצווה אחד - כי שניהם מצווה אחת.
- תלוי אם יקיים זכריה מעשה אחד הכולל את שני החלקים.
- מחלוקת רש"י ותוספות.
- לכולי עלמא קיים שתי מצוות.

28. 'אשרי מי שלא חמאן' אמר רבי יוחנן. למה הכוונה?

- אשרי מי שנולד להורים חיים - ומסכן מי שנולד יתום, כי הוא מפסיד את מצוות כיבוד הורים.
- אשרי מי שלא כועס וחם מזג, כי הכעס הוא מידה מגונה.
- אשרי מי שלא נולד - כי קשה להתגבר על היצר הרע.
- אשרי מי שלא ראה את אביו ואימו - כי מתו קודם שגדל.

29. לָמָּה אָמַר רַבֵּי יוֹחָנָן 'אֲשֶׁרִי מִי שְׁלֹא חִמָּאָוִי'?

- כי ליתום אין הורים שאוסרים עליו דברים מסוימים.
- כי מאוד קשה לכבד אותם כהלכה.
- כי ליתומים יש פינוקים מיוחדים.
- רבי יוחנן לא אמר דבר כזה.

30. חֲנֻנְאֵל לָמַד שְׁאֶצֶל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשׁוּב כְּבוֹד אָב וְאִם כְּמוֹ כְּבוֹד ל':

- כמו כבוד לחסידים הראשונים.
- כמו כבוד לכהן גדול.
- כמו כבוד לדודים מחוץ לארץ.
- כמו כבוד השם בעצמו!

טרוויה

1. גמליאל הוא נער מתקופת הגמרא. הוא למד בבית המדרש שני פסוקים: "כבוד את השם מהונך" ו-"כבוד את אביך ואת אמך". האם יש קשר בין שני הפסוקים?

- אין שום קשר ביניהם.
- יש גזירה שווה בין כבוד השם לכבוד אב ואם.
- יש בזה קל וחומר.
- מחלוקת בין הראשונים האם יש ביניהם גזירה שווה או קל וחומר.

2. בל"ג בעומר למדו בחיך שרבי שמעון בר יוחאי סובר שכבוד הורים הוא חשוב יותר מכבוד השם. האם תדעו מהיכן למד זאת רשב"י?

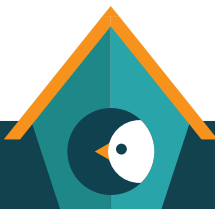
- רשב"י לא אמר זאת.
- כי לכבוד את השם בכסף וקורבנות צריך רק אם יש לנו כסף - ואילו בשביל לכבוד הורים צריך אפילו לעשות 'שנור'.
- זה סתם חידוש, בלי מקור בתורה.
- לא רשב"י אומר זאת - אלא רבי יהודה החסיד.

3. נפתלי לומד עם אביו ב'אבות וכתובים'. הם לומדים שיש חלוקה בין 'כבוד אב ואם' ל'מורא אב ואם'. אבל נפתלי שכח את ההבדל ביניהם, וזה בכלל לא נעים. עזרו לנפתלי להזכר:

- 'כיבוד' זה במעשים (כמו לקום כשאבא נכנס, או להגיש כוס מים) - ו'מורא' זה בלב (לדעת שאבא הוא חשוב יותר ממני).
- 'כיבוד' זה להגיש כיבוד ועוגות - ו'מורא' זה ללמוד עם אבא (מלשון 'הוראה').
- 'כיבוד' הוא גם בלב וגם במעשים - ו'מורא' הוא רק בלב.
- תשובה א' וג' הם מחלוקת בין הראשונים.

4. חדש אלול. אליעזר חוזר בתשובה על כל המעשים הלא ראויים שעשה. הוא רוצה לדעת, האם כשישב על הכסא המשרדי של אביו - הוא עבר רק על 'מורא' אב או גם על 'כבוד' אב?

- אליעזר עבר כמובן רק על 'מורא' אב ואם.
- כשאליעזר ישב על הכיסא המשרדי - זה היה זלזול בכבוד אביו, ולכן עבר גם על 'מורא' וגם על 'כיבוד'.

- האיסור לשבת הוא רק על כיסא ביתי, לא על כיסא משרדי המחובר לגלגלים, כמובן.
- אליעזר עבר רק על כיבוד אב ואם.

5. ג'ורג' שומע בפעם הראשונה בְּחִיּוֹ שְׁהִיְהוּדִים מְכַבְּדִים אֶת הוֹרֵיהֶם. "אָבֵל לָמָּה?" הוא לא מבין. מיִשְׁהוּ יָכוֹל לְהַסְבִּיר?

- כשאני מכבד את אבי ואימי אני מכיר להם טובה על כל מה שעושים בשבילי.
- כשאני מקשיב בקול אבא ואמא אני מתחנך לקיים את רצון השם.
- כשאני מכבד הורים הם אוהבים אותי ויקנו לי מה שאני רוצה.
- תשובה א' וב' נכונות.

6. בְּאֵרֶם צוֹבָא נוֹהֲגִים לְקַדֵּם אֶת הַהוֹרִים בְּשִׁירָה כְּשֶׁהֵם נִכְנָסִים הַבַּיְתָה. הָאֵם מְסַעֵד - תוֹשֵׁב אֲרָם צוֹבָא - תִּיב לַעֲשׂוֹת כֶּן לְהוֹרֵיוֹ?

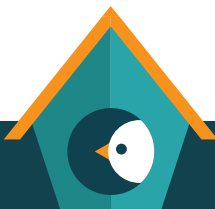
- מסעוד חייב לשיר לכבוד הוריו.
- זה לא מנהג של כל עם ישראל - ולכן אין חיוב.
- מנהג טוב אף למי שאינו מתגורר בארם צובא.
- במקום ציבורי חייב מסעוד לשיר לכבודם - אבל בבית פטור.

7. אַרְיָה - לִיִּב הוּא מְתַמֵּד עֲצוּם. בְּכָל פֶּעַם שֶׁהוּא מְגִיעַ לְבֵיתוֹ הוֹרָיו חוֹלְצִים אֶת נַעֲלָיו, מְכַבְּדִים אוֹתוֹ וְעוֹבְדִים לְמַעַנּוֹ. הָאֵם רְאוּי לְאַרְיָה - לִיִּב לְהַסְכִּים לְהוֹרָיו שֶׁיַּעֲבֹדוּ בְּשִׁבְלֹוֹ?

- חס וחלילה, זה איסור גמור!
- אם הם רוצים לעבוד בשבילו ולכבדו - מחוייב אריה - לייב להסכים!
- מותר רק כשאחים שלו לא רואים.
- מותר רק מלאכות קלות.

8. מִשָּׁה נוֹהֵג לְהַקְשִׁיב בְּשִׂקְיָה לְקִרְיַאת הַתּוֹרָה. לְפַתַּע שָׁמַע כִּי אָבִיו נִקְרָא לַתּוֹרָה. הָאֵם מְחַיֵּב לַעֲמֹד עַד שֶׁיָּבֹא אָבִיו מוֹל סֵפֶר הַתּוֹרָה?

- חובה.
- אם משה עשה - קיים מצווה, אבל לא חייבים.
- יש מקומות שנהוג לקום ויש מקומות שלא נהגו.
- אסור לקום בכל שעת קריאת התורה - אלא אם זורקים סוכריות או חפיסות ממתקים.

9. ישי רץ לפכלת לקנות לאמא שני קילוגרמים קמח. באמצע הדרך נזכר שלמדו בתלמוד התורה כי כל מצוה מקבלת חשיבות מיחדת כשקיימים אותה בכונה. האם יכול להתחיל לכוון מעכשיו?

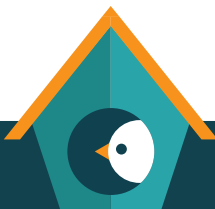
- לא יכול. בפעם אחרת ישתדל לזכור מתחילה את גודל המצווה.
- בדיעבד יכול ישי להתחיל לכוון - עד שלא מסיים את המשימה.
- ודאי שיכול להתחיל תמיד לכוון.
- אם נזכר בדרך הלוך יכול להתחיל לכוון - אבל בחזור כבר פספס את ההזדמנות!

10. ראש הישיבה הגיע לדרש ב'מכינה לישיבה קטנה'. הוא מסר שיעור על הנושא 'האם כשעושים מצוה חייבים לכוון שעושים זאת לשם המצוה'. כשדבר על כבוד אב ואם, מה אמר ראש הישיבה? האם חייבים לכוון לשם כבוד הורים - או אין צורך?

- ראש הישיבה הסביר שכיבוד אב ואם היא מהמצוות שצריכות כוונה.
- הלכה למעשה - שום מצווה אינה צריכה כוונה.
- יש אומרים שכיבוד אב ואם הוא מצווה ש'בין אדם לחברו' - ואם כך אין צורך לכוון בכיבוד הורים. ויש אומרים שהיא מצווה ש'בין אדם למקום' - וודאי שצריך כוונה לשם מצווה.
- טוב מעט בכוונה - מהרבה שלא בכוונה.

11. להלן כמה סבות לפה אין מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו לכבד אב ואם', עליכם לציין איזו מן הסבות אינה נכונה!

- תשובה ראשונה שני טעמים:
// כי מברכים רק על מצוות שתלויות במקיים המצווה לבדו, וכאן זה תלוי גם באבא. כי אם ימחל אבא על כבודו - לא יהיה הבן מחויב במעשה הכיבוד!
// כי מברכים רק על מצוות שיש להם זמנים מוגדרים - וכיבוד אב ואם נמשך בלי הפסק מהלידה עד מאה ועשרים!
- תשובה שניה: כי מברכים 'אשר קידשנו במצוותיו' רק על מצוות שמיוחדים לעם ישראל, ומצוות כיבוד אב ואם היא גם על בני נח.
- תשובה שלישית: כי לא מברכים על מצווה המובנת מאליה בשכל האנושי - כמו כיבוד אב ואם שאפילו גויים (כמו דמא בן נתינא) מבינים את חשיבותו!
- תשובה רביעית: כי לא מברכים על מצווה שלפעמים קשה ואפילו מעצבן לקיים אותה.

12. סבא בוחן את זושא על חמשה חמשי תורה. "האם תדע, זושא, היכן כתוב בתורה "למען יארכו ימיה" לבד, והיכן כתוב "למען יארכו ימיה - ולמען ייטב לך"? האם תוכלו להזכיר לזושא את התשובה?

- בשום מקום לא נאמר רק 'למען יארכו ימיה'!
- בכיבוד אב ואם כתוב רק 'למען יארכו ימיה', ובמצוות ביכורים נאמר גם 'למען ייטב לך'.
- בכיבוד אב ואם כתוב 'למען יארכו ימיה - ולמען ייטב לך', ובמצוות 'לא תגנוב' כתוב רק 'למען יארכו ימיה'.
- שני הפסוקים מופיעים בעשרת הדברות בעניין כיבוד אב ואם. בפרשת יתרו - מופיע רק 'למען יארכו ימיה' - ובפרשת ואתחנן נאמר גם 'ולמען ייטב לך'.

13. אבא של שמשי מבקש תביא קדם כוס מים לאבא, ואלו אבא מבקשת 'לא, קדם תביא לאבא'. שמשי הנבוך מתיעץ איתנו - למי עליו להגיש כוס מים ראשון. מה נשיב לו?

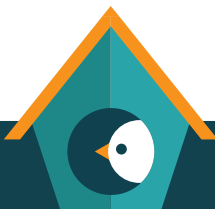
- על שמשי להביא קודם לאימו - כי זה ציווי של אביו!
- על שמשי לבדוק היטב מי מתכוון יותר ברצינות!
- כבוד האב קודם - ולכן יביא קודם לאביו!
- יביא בקבוק מים ושני כוסות. שיחליטו בעצמם!

14. מוטי הקטן אוהב לשבת על הכסא הגדול של אבא, עם הרפוד המיוחד והידיות. האם מתר להתישב עליו כשהוא אינו בראש השלחן - מקומו המיוחד של אבא?

- בשום אופן אסור.
- ברור שמותר, כי זה כבר לא 'המקום של אבא'!
- בסלון הבית - אסור. אבל אם לוקח את הכיסא לחדר אחר - מותר!
- אם זה כיסא פלסטיק פשוט מותר, ואם זה כיסא יוקרתי אסור.

15. יונתן מתרגש לקראת בר המצוה, פי אז יתחיל, יחד עם הנחת התפילין, גם לשא כפיים לברכת כהנים. יונתן שואל: האם מתר לי לעמוד בצד השמאלי של המדרגה השלישית - שם אבא שלי עומד בדרך כלל?

- אסור לעמוד שם.
- אין בכך שום חשש.
- אם אבא עומד שם רק בשבתות - מותר לעמוד שם בימות החול.
- אם האב אינו כהן מיוחס - מותר.

16. דב קבל הצעה מאביו להפניס לעבד בחנות הימתקולדה' שבבעלותו. האם על דב לחשש שמא תוף כדי העבודה יזלזל חלילה בכבוד אביו?

- אם אבא של דוב רוצה, ודוב מקבל על עצמו להיזהר בכבוד אביו - מותר.
- אסור! עסק עם הורים יכול להביא לסכסוכים.
- עסק עם ההורים זה ברכה, וכדאי לדוב לקבל על עצמו את העבודה.
- בחנות ממתקים אין חשש מסכסוכים, אבל בחנות ירקות שיש צעקות - אסור.

17. ליל הסדר. אבא העטוף בקיטל' עומד למזג יין לתוף הגביע של פתריאל. האם על פתריאל לעצור את אביו - כי זה לא מכבד שאבא מוזג לבנו?

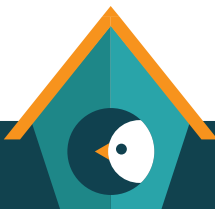
- אם אבא מוזג לכולם - מותר, כי זה מצווה. ואם מוזג רק לעצמו - אין זה לכתחילה.
- אבא הוא לא משרת, אסור להשתמש באביו!
- בליל הסדר יש מצווה מיוחדת של 'והגדת לבנך', ולכן מותר.
- ילדים אינם שותים ארבע כוסות!

18. הגאון רבי אליהו, רב העיר, מגיש צלחת חמין לבנו בחור הישיבה. האם מותר לבחור היקר להנות מצלחת החמין?

- מותר לו לאכול את החמין, אבל לכתחילה לא ראוי לאב תלמיד חכם להגיש אוכל לבנו.
- אסור. ולכן הבחור היקר צריך להעביר את החמין לצלחת אחרת.
- הרב צריך לומר בפה מלא שמוחל על כבודו - ורק אז יוכל הבחור ליהנות מהמאכלים.
- אין בזה שום בעיה.

19. "אני אוסף צדקה להכנסת פלה", אמר האברו שבדלת. האם מותר למנדי להעיר את אביו הישן כי אולי אביו יהנה לקיים מצות צדקה?

- עדיף שלא יעיר. אולם טוב שישאל מראש את אביו באילו מקרים להעיר אותו.
- מצוות צדקה חשובה ודוחה כל מצוות עשה שבתורה.
- ינסה לקרוא לאביו פעם אחת - ואם לא התעורר לא ימשיך להעירו.
- אסור להעיר אבא - בשביל שום דבר!

20. לפני פורים קנו ההורים של איציק אָרְגָז שָׁל חֲפִיסוֹת שׁוֹקוֹלָד. מִתָּר לְאִיצִיק לְקַחַת חֲטִיף אֶחָד בְּלִי רְשׁוֹת הַהוֹרִים?

- סתם כך אסור, אבל אם אמרו לו בעבר שבדרך כלל אין להם בעיה עם זה - מותר.
- זה איסור גניבה!
- מותר, כי ודאי שההורים מוחלים לבניהם.
- אם איציק מתחייב בליבו לכבדם מכאן ואילך - אין בעיה.

21. "חֲנַן תִּרְגְּמוּ וּבְנֵי שְׁלוֹם!" נוהג יצחק, בְּנוֹ שֶׁל חָנוּן, לְפַתַח כָּל שִׁיחַת טֵלְפוֹן הַמְּגִיעָה לְמִשְׁרָדֵי הַחֲבֵרָה. הֲאֵם יִצְחָק נוֹהַג כְּשׁוֹרָה?

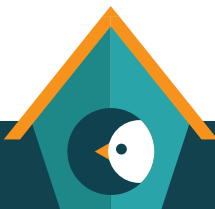
- אסור בשום אופן! זה ממש השם של אביו!
- חייב להוסיף 'חנן תורג'מן בע"מ ובניו' - כדי שיבינו שמדובר בשם העסק.
- אין בעיה להזכיר את השם - כי אין זה פחיתות כבוד.
- אם המתקשר יודע שהבן מדבר - אסור, אבל אם חושב שזה סתם מזכיר אחר - אין בעיה.

22. לְאַחַר הַלְמוּדִים רַץ יוֹחָנָן הַבִּיטָה. בְּאִמְצַע הַדְרָף עָצַר אוֹתוֹ יְהוּדֵי מְבַגֵּר שֶׁהִפִּיר מִבֵּית הַכְּנֶסֶת. "צִדִיקָה, אֵיךְ קוֹרְאִים לְאַבָּא שְׁלֶךְ?" הוּא שָׁאַל. הֲאֵם לְיוֹחָנָן מִתָּר לֹמַר?

- לא יאמר סתם את השם, אלא יוסיף "לאבא קוראים פלוני" או "רבי פלוני".
- יברח מהר.
- יאמר, ואין בכך פחיתות כבוד.
- אסור לומר בשום אופן!

23. יְהוּדָה הוּא בְּנוֹ שֶׁל ר' אַרְיָה, רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה. כָּלֵם קוֹרְאִים לְאַבּוֹ "רְבִי אַרְיָה" - עִם תֹּאֵר כְּבוֹד. מָה יַעֲשֶׂה יְהוּדָה אִם שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ לְשֵׁם אָבּוֹ?

- לא יכול לומר סתם 'ר' אריה', כי כולם כבר קוראים לו כך - ולא ייראה שיש בזה תוספת כבוד. לכן צריך להוסיף תואר כבוד כמו "רבי ר' אריה".
- יאמר רק 'ר' אריה', כי זה כבר מספיק מכבד.
- לא יאמר כלום, כי יש בזה כמה פרטי דינים.
- חייב להוסיף עוד שלושה תארים, כמו "אדונינו מורינו ורבינו".

24. מְרַדְכִי, אָבִיו שֶׁל דּוּדֵי, מְבַקֵּשׁ מִפְּנֵי לְהַקְלִיט עֲבוּרוֹ הוֹדְעַת פְּתִיחָה לְתַא הַקּוּלִי. דּוּדֵי נֶעְנֶה בְּרִצּוֹן וּמְקַלֵּיט: "שְׁלוֹם, הַגְעַתֶּם לְמֶרְדְּכִי, נָתַן לְהַשְׁאִיר הוֹדְעָה וְאֶשׁוּב אֵלֶיךָ בְּהַקְדָּם". פְּתָאוּם נִזְכָּר שְׁלֹא אָמַר אֶת שֵׁם אָבִיו עִם תֹּאֵר כְּבוֹד. הָאֵם עַל דּוּדֵי לְהַקְלִיט מְחַדֵּשׁ?

- חייב להקליט מחדש, כי זה ביזיון יותר גדול - שהרי ההקלטה נשאת לתמיד.
- ברור שאינו חייב, כי זה רצון אביו.
- אם הקול של דודי דומה לקול אביו - אין בזה חשש איסור.
- יקבל על עצמו מהיום ואילך לא להקליט הודעות תא קולי.

25. לְנַעֲמֵי חֲבֵרָה טוֹכָה בְּשֵׁם צְבִיָּה. הָאֵם מְתָר לְנַעֲמֵי לְסַפֵּר לְאִמָּה עַל צְבִיָּה בְּשֵׁמָה - כִּי גַם לְאִמָּה קוֹרְאִים צְבִיָּה?

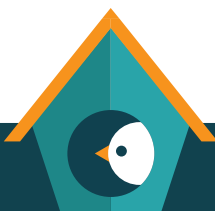
- אין בזה חשש, כי גם אמא מבינה שהיא לא מתכוונת אליה.
- אסור לנעמי להזכיר את השם 'צביה' מול אמא, אבל כשהיא לא ליד אימה - מותר.
- מותר רק כשצביה (החברה נמצאת בביתם).
- תגיד בשינוי, כמו 'צביקה' - במקום 'צביה'.

26. פִּיצָד מְכַרְכִּים אֶת הַהוֹרִים בְּכַרְפַּת הַמְּזוּזוֹן?

- אומרים "הרחמן הוא יברך את אבי מורי ואת אמי מורת". אולם הגאון רבי עובדיה יוסף פסק לומר מגיל שש את "ברכת האורח".
- כולם אומרים רק "הרחמן הוא יברך את אבי וכו'".
- עד בר המצווה 'הרחמן'. מעל גיל מצוות 'ברכת האורח'.
- בימות החול 'הרחמן' - ובשבת שיש סעודה משובחת יותר 'ברכת האורח'.

27. אָבָא שֶׁל קְלוּנִימוּס אָמַר שְׂאִין בְּעֵינָה מְצִדּוֹ שְׂבָנּוֹ יִכְנֶה אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ הַפְּרָטִי 'קְלָמוֹ'. הָאֵם קְלוּנִימוּס יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת כֵּךְ?

- מותר, אך עדיף שלא לעשות כך.
- אסור בשום אופן!
- אם הוא מחל - אין בעיה.
- אם האבא שומר תורה ומצוות אסור, ואם הוא אינו שומר תומ"צ מותר.

28. כְּשֶׁאַבָּא נִכְנָס הַבֵּיתָה, הָאֵם חֲיִיבִים לומר "שְׁלוֹם עָלֶיךָ אָבִי מוֹרִי"?

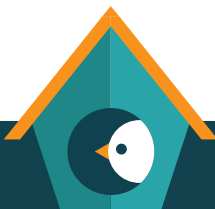
- בזמנינו אין צורך.
- על פי הלכה חייבים לומר כך.
- רק ביום טוב שני של גלויות (בחול"ל) חייבים.
- אם האבא הוא תלמיד חכם - חייבים.

29. אָבָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל עוֹמֵד לְעֵבֶר נְתוּחַ דְּחוּף. בְּפֶתַח פֶּלֶם מְקַדְּשִׁים אֶת בְּרַכַּת 'רְפָאנוּ' לזְכוּתוֹ. הָאֵם מְתַר לְיִשְׂרָאֵל לְהַזְכִּיר בְּתַפְלָה אֶת שֵׁם אָבִיו בְּלִי תֹאֵר כְּבוֹד?

- אסור לומר בלי תארי כבוד.
- חייבים לומר בלי תארי כבוד, כי בפני הבורא כולם שווים (אבל יכול לומר סתם 'אבי').
- יעשה מה שרוצה.
- יאמר עם כמה תארי כבוד - וזכות כיבוד אב תעמוד להם.

30. ר' מאיר הוא אֲבִירָה חָשׁוּב. הוֹרִיו מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ לְנָסֵעַ בְּשָׁבִילֵם הַיּוֹם לְצַקַּת פְּדִי לְסִדֵּר דְּבַר מָה - אֲכַל הוּא אֵינוֹ פְּנוּי הַיּוֹם בְּשׁוּם אֶפְסוֹ. מַה יַעֲשֶׂה ר' מַאִיר?

- יסביר להם בצורה מכובדת שאינו יכול כעת, ובהזדמנות אחרת ודאי יעשה זאת בחפץ לב.
- ינסה לא להרים לטלפונים שלהם באותו היום, וזה עדיף מלומר 'לא' להורים.
- חייב לוותר על כל העיסוקים האישיים שלו - ולנסוע לצפת אפילו שקשה.
- אם זו בקשה של אביו - חייב מאיר לעשות זאת, ואם של אימו - פטור.

טרוויה

1. שלום למד בהלכה ש'אסור לסתור את דברי אביו. הוא שואל: האם ופוחים עם אבא נחשבים חלק מאסור 'סותר את דבריו'.

- נכלל באיסור.
- לא נכלל באיסור.
- מותר להתווכח עם אבא.
- מחלוקת ראשונים.

2. ראובן שמע שלפי ההלכה אסור גם לומר לאבא שהוא צודק, כי זה מראה כאלו אבא צריך את האשור שלנו. כיצד זה מכנה בהלכה?

- אסור להכריע.
- אסור להסכים.
- אסור לצדד.
- אסור לפסוק.

3. האם מתר להגיד הפוך מדברי האבא?

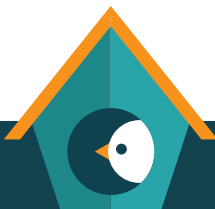
- תמיד אסור.
- בסתם דברים אסור, בדברי תורה והלכה מותר.
- בסתם דברים אסור תמיד, בדברי תורה יש מתירים שלא בפני האבא.
- בכל הנושאים בעולם מותר להגיד הפוך מהאבא - שלא בפניו.

4. יואל חולם לשבת על פסא הנהג ברכב של אבא. האם הדבר מתר?

- אסור. אבל יכול לבקש רשות.
- ברכב אין בעיה של 'מקום של אבא'.
- אסור, כי יכול להזיק לאבא אם יקבלו קנס.
- אין שום היתר הלכתי לשבת על מקום של אבא.

5. מתר לנו לשבת ליד אבא בבית הפנסת או בפתנה?

- אין בזה פחיתות כבוד ולכן מותר.
- אסור, כי זה מראה כאילו אנחנו באותה הדרגה של אבא!

- מותר להתיישב לכמה דקות, אבל לא לחצי שעה ומעלה.
- עדיף לרוץ ולהשתובב בחוץ.

6. ירמי אוהב לבוא לסניף הבנק, שם אביו עובד. לאביו יש שם כפסא גדול ומסתובב. מחר לירמי לשבת על הפסא?

- אסור, כי זה גם מקום קבוע.
- אסור, כי זה במקום חשוב כמו בנק. אבל אם אביו עובד במכולת או נגריה - אין בעיה.
- במקום העבודה אין דבר כזה 'מקומות קבועים'.
- מותר בכל מקום.

7. ברכה של אבא ואמא היא חשובה וחזקה מאד, למה?

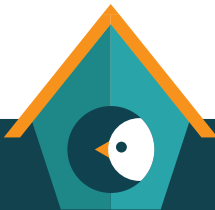
- כי הם מברכים מכל הלב.
- כי הם בדרך כלל גם מבטיחים פרס או חטיף טוב.
- כי זה כבוד בשבילם כשאנחנו מבקשים מהם ברכה, ואנו זוכים במצוות כיבוד אב ואם.
- תשובה א' וג' נכונות.

8. על איזה אסור מן התורה עובר מי שתלילה אינו מתחשב בהוריו?

- עובר על "איש אמו ואביו תיראו", כי זה מראה זלזול וחוסר מורא.
- עובר על "כבד את אביך ואת אימך", כי זה מראה על חוסר כבוד.
- עובר על "ארור מקלה אביו ואימו", כי זו קללה בשביל ההורים כשבנם מתנהג בחוסר התחשבות.
- כאילו עובר על כל תרי"ג המצוות.

9. נחמיה מתנהג ככבוד להורים, אבל בלבו הוא חושב עליהם קצת בעצבים ובחוסר כבוד. האם נחמיה נוהג כשורה?

- נחמיה נוהג שלא כהלכה, כי צריך "שידמה בעיניו שהם גדולים ונכבדי ארץ" - וזה עיקר הכיבוד!
- אינו עובר על דין התורה, אבל אסור לזלזל בהורים במחשבה - מדרבנן.
- מצוות כיבוד אב ואם היא רק במעשים, ואין בעיה לחשוב עליהם בחוסר כבוד.
- ייזהר מאוד שלא להגיד מה הוא חושב.

10. מול מי צריך לזהר יותר, בכבוד האבא - או בכבוד האמא?

- בכיבוד אם, כי ילדים קטנים רגילים לקרוא לאמא בלי כבוד - ולכן צריך להתרגל הפוך.
- בשניהם צריך להיזהר בשווה.
- בכיבוד אב, כי גם אמא חייבת לכבדו.
- את מי שאוהב יותר.

11. יהושע, הבר הנשוי, מגיע עם כל משפחתו לימי הפסח להורים. מה ראוי שיעשה יהושע לפני שבא לבית ההורים?

- ראוי ליהושע שישנן את הלכות כיבוד אב ואם.
- ראוי שימעיט בביקורים - כי אולי זה קשה להורים.
- ראוי שיתכונן לעזור כמה שיותר.
- ראוי שיקנה מתנה גדולה - כדי לשמח את ההורים.

12. האם בית דין יכולים לחייב לכבד את אביו ואמו?

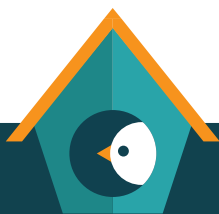
- לא יכולים, כי זו מצווה שמתן שכרה בצידה.
- יכולים לחייב, כי זו מצווה שעליה עומד העולם.
- בארץ ישראל יכולים לחייב, ובחול לא יכולים.
- אם ההורים חייבים כסף לילד - אינם יכולים לחייב.

13. אשר גלה בגיל שמונה עשרה שהוא ילד מאמץ. האם הוא חייב לכבד את הוריו המאמצים?

- חייב מן התורה לכבדם.
- אין חיוב לכבדם, אבל ראוי לעשות כך.
- חייב לקנות להם מתנה גדולה על השקעתם בו, ולאחר מכן יהיה פטור מלכבדם.
- אם הם עשירים גדולים מאוד - מחויב לכבדם.

14. אביו הזקן של אלכסנדר הוא כבד שמיעה, האם מתר לאלכסנדר לומר את שם אביו?

- בפני אביו אסור, שלא בפניו מותר.
- מותר לו לומר את שם אביו, כי ממילא אינו יכול לשמוע.
- אין זה מכובד, ולכן אסור.
- מותר לומר את תחילת השם (כמו 'אבך' מ'אברהם', ו'יצ' מ'יצחק').

15. לאבא של מאיר נדבקה נוצת יונה לחליפה, ומאיר פמוכן מזדרז להסירה. האם קיים בזה מאיר מצות 'כבוד'?

- ודאי, זה ממש כיבוד אב מן התורה.
- יש בזה מנהג טוב, אבל זו לא מצווה.
- עדיף לא לעשות כך, כי זה נראה כאילו אביו זקוק לעזרה.
- אם אבא יראה את מעשיו של מאיר וישמח - קיים מצוות 'כיבוד', אך אם לא - אין בזה מצווה.

16. האם אני מחייב למזג פוס מים לאבי - כשהוא יכול לעשות זאת בעצמו?

- כיבוד הורים הוא גם בדברים כאלה!
- אם אבא יכול לעשות זאת בעצמו - אינך מחוייב.
- מחלוקת ראשונים.
- אינך מחוייב, אך יש בזה מצווה.

17. הרב דבר בשעור על חשיבות הפקור בבית ההורים המבגרים, מדוע זה כל כך חשוב?

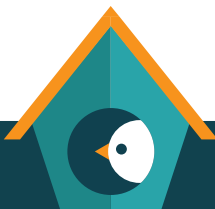
- כי ההורים שמחים שהילדים עולים אליהם.
- כי בדרך כלל ההורים דואגים לשלום ילדיהם, ועל ידי הביקור רואים שב"ה הכול בסדר.
- כי כשעולים להורים יש אפשרות לעזור להורים בדברים קטנים.
- כל התשובות נכונות.

18. האם אדם טרויד מחייב לטלפן להוריו בכל יום?

- אין חיוב בכל יום, אבל אשרי המטלפן להוריו לפחות כמה פעמים בשבוע לספר מה שלומו.
- אין חיוב כזה בכלל.
- חייבים פעם אחת בשבוע.
- חייבים לטלפן פעמיים ביום, כי אם לא - יש בזה צער להורים חלילה.

19. לאחר בקור בחל המועד רוצה ר' שמעיה ללכת לביתו, האם חייב לעדכן את הוריו שהולך?

- ראוי לעדכן אותם, כדי שלא יצטערו ולא יבינו היכן הוא.
- ר' שמעיה מחוייב לעדכן אותם.

- אין צורך לעדכן, כי הוא כבר אדם גדול.
- ישאיר להם פתק של 'להתראות'.

20. בְּנֵצִי קִבֵּל תּוֹצְאוֹת מְצִינּוֹת בְּמִבְחָן, הָאֵם עָלְיוּ לְשִׁתֵּף אֶת הוֹרְיוֹ בְּהַצְלָחָתוֹ?

- ודאי! יש בזה מצווה גדולה, כי זה כבוד להורים כשהילד שלהם מצליח.
- טוב שיודיע להם - אבל אין בזה מצוות 'כיבוד אב ואם'.
- אם הצליח במבחן על דברי תורה - חייב לספר להם, אבל במבחן של לימודי חול אינו חייב לעדכן.
- אין צורך לשתף, ואדרבה, יש בזה חשש גאווה.

21. בְּרוּרְיָה נוֹהֶגֶת לְכַבֵּד אֶת הוֹרְיָהּ וְלִקְנוֹת עֲבוּרִים אֶת הַקְּנִיָּה הַשְּׁבוּעִית בִּ'סוּפֵר'. הָאֵם בְּרוּרְיָה צְרִיכָה לְשַׁלֵּם עַל הַקְּנִיָּה בְּעֶצְמָה - אוֹ לְבַקֵּשׁ אֶת הַתְּשׁוּלָּה מֵהוֹרְיָהּ?

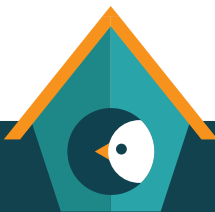
- אם הוריה של ברוריה הם עניים - היא מחויבת לשלם בעצמה, אך אם יש להם פרנסה - נפסק להלכה כי אינה צריכה לשלם מכספה.
- הוריה של ברוריה צריכים לשלם - תמיד!
- עדיף שתשלם מכיסה הפרטי, אך אין בכך חיוב.
- אם מבקשת מהוריה תשלום - יש עליה דין 'ארור' חלילה.

22. מֵר צוּרְיָאֵל קָנָה שְׁנֵי אֶתְרוּגִים - עֲבוּרוֹ וְעֲבוּר אָבִיו. הָאֵם עָלְיוּ לָתֵת לְאָבִיו אֶת הָאֶתְרוּג הַמְּהֻדָּר יוֹתֵר אוֹ יִשְׁאִירוּ לְעֶצְמוֹ?

- מחלוקת בין פוסקי ההלכה בזמננו.
- חייב לתת לאביו את האתרוג היפה - משום כיבוד אב.
- ישאיר את האתרוג המהודר לעצמו, כי 'חייך קודמים'.
- עדיף לשאול את אביו איזה אתרוג מעדיף (ולא יגלה לו מה מהודר יותר).

23. אָדָם הָעוֹסֵק בְּמַעֲלֵלוֹת שֶׁל זָכוּי הַרְבִּים אוֹ מְסִירַת שְׁעוֹר, הָאֵם טוֹב לְשִׁזְכֹּר אֶת שֵׁם הוֹרְיוֹ - כִּי זֶה יְכַבֵּד אוֹתָם?

- ודאי טוב ומבורך! גם אני מזכיר לברכה את אבי מורי ר' שמואל צבי רוט, שהוא מחנך צדיק, טוב לשמים וטוב לבריות, ולאימי מורתי חיה שרה רוט, אמא מסורה, שתפילותיה ומעשיה הטובים מלווים אותנו הילדים כל הימים.
- אסור להזכיר את שם ההורים, ויהיה בזה מצווה הבאה בעבירה.

- בקבוצה קטנה טוב להזכיר, אבל בקבוצה מעל מאה אנשים יש בזה חשש ביזיון.
- יזכיר רק את שם המשפחה שלו.

24. אִשָּׁה נְשׂוּאָה, הָאִם חֵיבָת לָקוּם בְּפָנֵי אָבִיהָ?

- חייבת.
- פטורה.
- רק אם הבעל מסכים לה לקום.
- בפני אביה חייבת, אבל בפני אימה פטורה.

25. מַאיִזָּה גִיל חֵיב הַיָּלֵד לָקוּם בְּפָנֵי הוֹרָיו?

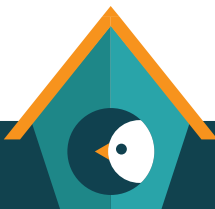
- ילד מעל גיל 6.
- ילד מעל חלאקה (גיל 3).
- בחור מעל בר מצווה.
- ילד מעל גיל 9.

26. שְׂמֵחָה שׁוֹכֵב בַּמָּטָה, לְבוּשׁ בְּפִיג'מָה וּמְתַכּוֹנֵן לְשָׁנָה, כְּשֶׁלֶפְתַּע נִכְנָס אָבִיו לַחֲדָר. הָאִם חֵיב שְׂמֵחָה לָקוּם מִן הַמָּטָה?

- שמחה פטור.
- שמחה חייב לקום מהמיטה
- אם ישן לבדו בחדר חייב, אבל אם ישנים לידו עוד אחים פטור – כי אולי יעיר אותם.
- צריך להתיישב על המיטה.

27. אָפֵא קַבֵּל 'עֲלֶיהָ' לַתּוֹרָה, הָאִם אָנִי חֵיב לָקוּם לְכַבּוֹדוֹ?

- עלינו לקום לכבודו כשהולך אל הבימה וכשחוזר ממנה, אבל כשעומד מול ספר התורה אין צורך לעמוד.
- אין צורך לקום.
- חייבים לעמוד כל זמן שאבא עומד.
- ביום חול פטורים מלקום, אך בשבת חייבים לעמוד.

28. בְּדַבְרִים הַבָּאִים מִתֵּר לָנוּ לְהַעִיר אֶת הַהוֹרִים: לְקִרְאת הַתְּפִלָּה אוֹ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע / מִיִּשְׁהוּ חֲשׂוֹב מִתְקַשֵּׁר לְאָבָא אוֹ אִמָּא / כְּשֶׁאָבָא נִרְדָּם עִם תְּפִלָּין / אִם רוֹאִים שְׁאִמָּא הָעֵיפָה יִשְׁנָה וְעוֹד רָגַע זְמַן הַדְּלָקַת נְרוֹת שְׂפָתַי. מָה הַמְכַנֶּה הַמְשַׁתֵּף בֵּינֵיהֶם?

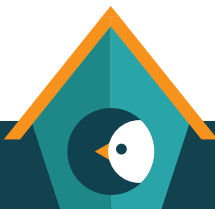
- כי אלה דברים שבקדושה.
- כי מותר להעיר את ההורים.
- אסור להעיר! אך מותר להדליק מוזיקה ועל ידי כך יתעוררו.
- כי אין ספק שהם רוצים שנעיר אותם לדברים כאלה.

29. מָה יַעֲשֶׂה יֶלֶד שְׁהוֹרִיו מְסַפְּרִים לוֹ לְשׁוֹן הָרַע עַל הַשְּׂכָנִים - שְׁלֵא לְצַרְף?

- ישתוק או ייצא מהחדר, אבל אסור להוכיח את ההורים.
- ינסה למצוא כף זכות ולומר זאת להוריו, ואם לא מצליח - יאמר כך כתוב בתורה שאסור לדבר לשון הרע - אפילו כשהסיפור אמיתי!
- יצעק בקול גדול "לשון הרע! לשון הרע!" ולא יסכים להם לדבר.
- יקריא את פסק ההלכה של ה'חפץ חיים' כי אסור לקבל לשון הרע אפילו מההורים.

30. בְּאִמְצַע שְׁעוֹר 'דף היומי' מִתְקַשֵּׁר אָמוּ שֶׁל נֶתָן וּמְבַקֵּשׁת מִפְּנֵי שְׂיִקְנָה עֲבוּרָה מִנֵּת אֶכְלֵ. הָאֵם עַל נֶתָן לְעֻזָּב אֶת הַשְּׁעוֹר - לְטוֹבַת כְּבוֹד אִם?

- עדיף לוותר על השיעור בשביל כיבוד אם.
- תלמוד תורה כנגד כולם! אסור לעזוב את השיעור - בשביל שום מצווה!
- מותר לנתן לעזוב את השיעור, אך אינו מחויב בכך.
- ינסה לבקש מאחיו שיביאו אוכל לאימם.

טרוויה

1. צדוק המתמיד יושב בסלון הבית בערב שבת ולומד. אָמָא מְבַקֶּשֶׁת מְמוֹנוּ לְהוֹרִיד אֶת שְׂקֵית הַזָּבֵל. הָאֵם יַעֲצֹר צְדוֹק הַמִּתְמִיד מִלְמוּדוֹ?

- צדוק מצווה לסייע לאימו.
- אם צדוק מתגורר בבית כל השבוע - הוא מחויב בסיוע לאימו, אך אם מתגורר בפנימיית הישיבה - פטור.
- המתמידים בתורה הם נזר הבריות - ואסור להם לעזוב את הגמרא בשביל שום מצווה אחרת!
- יתווכח עם אימו ויסביר לה שזו עברה חמורה להפריע לו מללמוד!

2. צדוק המתמיד אוהב ללמוד עד השעות הקטנות של הלילה, אָכֵל הוֹרִיו מְצַוִּים עָלָיו לִשְׁכַּב לַיָּשׁוֹן מִקֵּדָם. הָאֵם מְחַיֵּב לְשִׁמּוֹעַ לָהֶם?

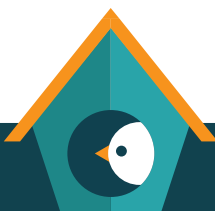
- אי אפשר לוותר על לימוד התורה בשעות הלילה!
- צדוק אינו מחויב להקשיב להם מדין כיבוד הורים, אך עליו להקשיב לעצתם הנבונה ולשמחם.
- יתייעץ עם רופא שמבין בתחום השינה.
- חייב לשמוע בקול ההורים, כי מיעוט השינה היא עצת היצר הרוצה להכשילו בכיבוד הורים!

3. מה יַעֲשֶׂה יֶלֶד שְׂאָבִיו מְצַוֶּה עָלָיו לַעֲבֹר עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה?

- אסור לו לשמוע בקולם, אפילו במצוות דרבנן.
- במצוות דאורייתא אסור לשמע בקולם, אך במצוות דרבנן עליו לציית להם.
- ינסה לקיים את המצוות בסתר.
- אם רק אחד ההורים מצווה - אינו צריך לציית, אך אם שניהם מורים לו לעבור על דברי תורה, מחויב לשמוע בקולם.

4. אֵשֶׁה נְשׂוּאָה תִּכְתֵּב בְּכִבּוּד הוֹרִים?

- פטורה מכיבוד הורים.
- חייבת לכבדם - חוץ מדברים המפריעים מאוד לבעלה.
- פטורה מכיבוד הורים אך מחויבת במורא אב ואם.
- חייבת רק בדברים קלים.

5. אָרן הוּא נַעַר חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. הוֹרְיוֹ לִיַּע אֵינָם שׁוֹמְרִים שֶׁבַת עֲדוּן. הָאֵם אָרן מְחַיֵּב בְּכַבּוּדָם?

- אם הוריו הם 'תינוקות שנשבו' חייב לכבדם, אבל אם מחללים שבת במזיד - אסור לו לכבד אותם.
- אורן פטור מכיבוד הורים.
- אורן מחויב לכבדם.
- אורן צריך לעזוב את הבית.

6. אֲבָרָהִם בֶּן אֲבָרָהִם הוּא גֵר צָדֵק שֶׁעָלָה מֵהַפִּלִּיפִינִים. הָאֵם הוּא מְחַיֵּב לְכַבֵּד אֶת הוֹרְיוֹ הַגּוֹיִים?

- יכבד אותם מעט, משום הכרת הטוב.
- על אברהם לנתק את הקשר עם הוריו.
- את אימו הוא חייב לכבד, אבל אביו אינו קשור אליו יותר ולכן פטור.
- בתורה לא נאמר לכבד דווקא הורים יהודיים, ולכן מחויב לגמרי בכבודם.

7. אִפְרַיִם, הַבֶּן הַקָּטָן, הוּא תַלְמִיד חָכֵם גָּדוֹל יוֹתֵר מִמְּנִשָּׁה, אָחִיו הַגָּדוֹל, מִי מְחַיֵּב לְכַבֵּד אֶת מִי?

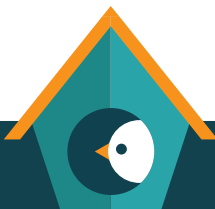
- אפרים הקטן מחויב לכבד את מנשה.
- מנשה חייב לכבד את אפרים התלמיד חכם.
- צריכים לכבד אחד את השני.
- ישאלו את אביהם מי יותר אהוב עליו, ולפי זה ייקבע את מי צריך לכבד.

8. הָאֵם קָלֵמֶן הַקָּטָן מְחַיֵּב לְכַבֵּד אֶת יוֹכָבֵד אָחוֹתוֹ הַגָּדוֹלָה?

- נחלקו הפוסקים אם חייבים לכבדה.
- אין חיוב לכבד אחות גדולה.
- ברור שחייבים לכבד אחות גדולה.
- רק אם מפנקת אותו ושומרת עליו כמו אמא קטנה.

9. אֶת סָבָא צָרִיךְ לְכַבֵּד?

- לא חייבים.
- למדנו מנקהדימון בן גוריון שכיבד את סבו, ולכן מנהג טוב לכבד.

- אם הוא גר בחו"ל, ובא בכל פעם עם מזוודות עמוסות - ודאי שחייבים לכבד!
- להלכה חייבים.

10. הוריו של ליפא כל כך אוהבים אותו! הם רוצים לשרת אותו, ובמקום שיגש בעצמו לטל ידים - הם מביאים לו קערה ונטלה. האם מתר לליפא להשתמש בקהם?

- אסור, כי ההורים אינם משרתים!
- ינסה לשאול אותם אם הם באמת באמת רוצים, ואם כן - מותר.
- עדיף להתחמק ולומר: איני רוצה ליטול ידים כעת...
- מותר, כי רצונם של ההורים - זהו כבודם.

11. מתר לשאול לבקש מאביו את המלח מקצה השלחן?

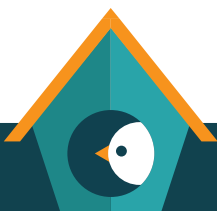
- מותר לבקש ברמז, ישאל את אבא: האם יש מלח בקצה השולחן?
- אסור, כי שאול יכול לקום ולהסתדר בעצמו.
- מותר, כי ההורים נהנים כשטוב לילדיהם.
- מלח למצווה מותר (כמו להטביל את הפת במלח), אבל בשביל לתבל את המאכלים אסור.

12. אבא של ירחמיאל הולך למכלת. מתר לירחמיאל לבקש שיקנה עבורו מוצר מסוים - או שעדיף ללכת בעצמו?

- אם ירחמיאל אינו יכול לצאת מן הבית - מותר. אבל אם לא - אסור.
- מותר לרמז, אסור לבקש בפירוש.
- אם אביו של ירחמיאל תלמיד חכם אסור לבקש ממנו בשום אופן.
- כל התשובות נכונות.

13. "אמא, את יכולה לבקשה לכבות את האור?" בקש נחמן בנעימות. האם נהג נחמן כדיון?

- נחמן נהג כשורה, ואף שימח את אימו שרוצה לישון מוקדם.
- מותר רק אם נחמן עייף מאוד.
- אסור בשום אופן לבקש בקשות מאמא.
- אם יכול היה נחמן לכבות בעצמו את האור - אסור לו לבקש מאימו. ואם אינו יכול לבדו - עליו לבקש בדרך רמז.

14. אבא של יקותיאל רוצה לעשות לו תספורת לחג, זה מתר?

- אם אביו יודע הלכות כיבוד אב ואם - אסור.
- אם זה יחסוך לאביו כסף, מותר.
- יש בזה ביזיון, ואסור בשום אופן.
- מותר בכל אופן.
- אם זה בגלל חשש איסור הקפת הראש מותר.

15. "אל תשתי קפה, זה לא בריא!" בקשה אמא מיוכד. האם מחיבת יוכד לצית לאמה?

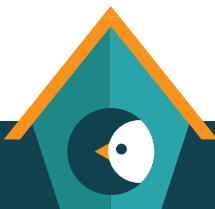
- מותר ליוכד לשתות, כי ההורים אינם יכולים לצוות על דברים אישיים.
- קפה נטול קופאין מותר.
- אסור ליוכד לשתות קפה.
- מותר ליוכד לשתות כוס קפה אחת, אבל רק כשאימה אינה רואה.

16. כל השנה מחכה יהודה לפורים. השנה הוא כבר בחור 'בר מצוה' והוא רוצה להשתפר לכבוד היום. הוריו של יהודה שומעים על הרעיון ואוסרים עליו לשתות יין. האם יהודה מחיב לשמע בקולם?

- מותר ליהודה לשתות ולהשתכר - כי זו מצוות היום.
- מותר ליהודה לשתות קצת - בשביל המצווה.
- יעשה את עצמו שיכור.
- אסור ליהודה לשתות יין, ויקיים את מצוות היום על ידי שינה.

17. נהוראי הוא מסז'יסט, עושה מסאז' לאנשים ומשחרר את הגב התפוס. האם מתר לנהוראי לעשות מסאז' לאביו - אם מבקש?

- מותר, אבל ייזהר שלא יפצע את אביו חלילה.
- אסור, כי זה יכול לגרום לשטף דם או פצע לאביו.
- מותר בלי חשש, כי אביו מבקש.
- מסאז' לצורך רפואה - אסור, מסאז' לצורך הנאה - מותר.

18. ילד המבנה את הוריו ברקוז, מה דינו?

- עובר כל 'כיבוד' אב ואם.
- יש עליו דין 'ארור'.
- חייב סקילה.
- חייב נידוי.

19. יום-טוב רוצה שאביו יסיע אותו לבית של חבר, מתר ליום-טוב לבקש מאביו 'טרמפי'?

- אם אביו אינו מתכנן מעצמו להגיע לשם - אסור להטריחו.
- מותר ליום-טוב לבקש, כי אין ספק שאביו ישמח להסיע אותו.
- בלילה אסור לבקש, כי מן הסתם אביו עייף מעמל היום.
- יבקש בשקט מאימו שתשאל את אבא אם מסכים.

20. מתר לילד לבקש מאביו שיפעיל בשבילו 'פרוטקציה'?

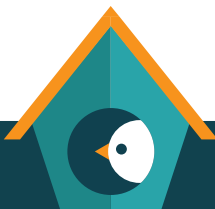
- מותר רק בתשלום.
- מותר רק אחת לתקופה.
- מותר רק לדבר מצווה.
- מותר תמיד.

21. מתר לבקש הלואה מאבא?

- מותר.
- אסור.
- מותר רק אם אביו אדם עשיר.
- מותר ואינו חייב להחזיר.

22. בריו למד בשעור שכאשר מתלויים לאבא בדרך צריך לעמד בצד מסים, האם תדעו היכן?

- יש לעמוד בצד ימין של האב.
- יש לעמוד בצד שמאל של האב.
- יש ללכת מאחורי האב.
- צריך לרוץ לפני האב ולפנות מכשולים ולכלוכים מהדרך.

23. 'מקלל אביו ואמו מות יומת', מהם התנאים לחיוב מיתה?

- רק אם מקלל אותם בשם ה', עם עדים והתראה.
- רק אם מקלל אותם מול עדים, ועם התראה.
- רק אם מקלל אותם בחייהם, בהתראה ושני עדים.
- רק אם מקלל אותם עם ספר תורה ביד, עם עדים והתראה.

24. בטויל המשפחתי נתקע לאביו של נסים קוץ ברגל. האם מתר לנסים להוציא את הקוץ?

- מותר כי זה רפואה לאביו.
- אסור בשום אופן, כי 'מכה אביו' יש בזה חטא חמור ביותר.
- נסים צריך לברוח בבהלה ולהתחבא - עד שיטפלו באביו.
- אסור, שמא ייצא מעט דם. אבל אם אין אדם אחר שיעשה זאת - מותר.

25. ינון הוא רופא שנים ממחה. מתר לינון לעקר שן מאמו?

- אסור משום 'מכה אביו ואימו'.
- מותר, כי זה חוסך להם כסף. אך ראוי לבקש מחילה לפני הטיפול.
- עקירה אסור, סתימה מותר.
- על ינון לשלם מכיסו לרופא שיניים אחר, ולא יעשה זאת בעצמו.

26. המדבר לשון הרע על אביו ואמו יש עליו:

- ארור, שנאמר 'ארור מקלה אביו ואמו'.
- איסור לאו.
- דין גהינום.
- דין רשע, ואין לו מחילה עולמית.

27. השם של אבא שלי הוא יצחק צבי, אבל כלם קוראים לו 'רבי צביקי', מתר לי לקרוא לאנשים אחרים 'ששם יצחק צבי' בשם - מול אבי?

- אסור, כי זה שם אביו.
- אם כולם מבינים שאינך מתכוון לאביו - מותר.
- מותר תמיד, כי אביו ודאי ימחל.
- מותר לקרוא בשינוי, כגון עם יד על הפה או בשיניים חשוקות.

